

τόν έπαιρνε μέσα. "Άλλο από γρίνες δέν είχε τότες. "Όλα στραβά είταν, τίποτις δέν τονε βολούσε. Τάκουγε ή μάννα καί τά υπόφερνε, σά μάννα που είταν.

"Ός τόσο ένα πράμα ποτές δέ τό ξεγλούσε ό ήρωάς μας. Τό παιδί πιά εκείνη τήν ώρα είταν καί στό στρωματάκι του βαλμένο. Πήγαινε ό πατέρας κι ανασήκωνε τό πάπλωμα, καί τό γλυκοκοίταζε μέ τά μεθυσμένα του μάτια. «Νά σέ χαρώ έγώ ψυχή μου», τής μουρμούριζε πάντα βραχνά βραχνά. Τό παιδί τότες γύριζε από τάλλο πλευρό, ίσως από τή στενοχώρια τής μυρωδιάς του πιστού, που άνάπνεε καταπάνω του ό πατέρας.

Κάθιζαν έπειτα στό φαγεί, κι ό ύπνος γλίγωρα τους έπαιρνε όλους σέ πιο ήσυχο κόσμο.

"Ετυχε μιá βραδιά νά λείπη ή γριά σ' ένα σπίτι γειτονικό νά παρασταθί σέ μιá γέννα. "Εβαλε τή μικρή νά πλαγιάσει, κρέμασε τό λυχνάρι όζω από τήν πόρτα του μαγειριού, νά βλέπη ό γιός της σά μπαίνει μέσα, καί πήγε στής γειτόνισσας νά τής κάμη τή μαμμή τής φτωχής. Μήνυσε καί του Παρασκευά στό καπηλειό, γιά νά ξέρη.

"Ήρθε ό Παρασκευάς τή συνειθισμένη του ώρα. "Ανοίγει τήν όζόπορτα, μπαίνει μέσα, καθώς πάντα, κουδούνι από τό μεθύσι. Μόνο που στεκότανε στά πόδια του. Ξεκρεμάζει τό λυχνάρι από τήν πόρτα, καί μπαίνει στό μαγειριό πατώντας μιá έδώ μιá εκεί, τόνα χέρι άκουμπισμένο στόν τοίχο, καί τάλλο μέ τό λυχνάρι, που πήγαινε κ' έρχότανε στόν άέρα σά θεματιό.

Τί έγεινε καλά καλά σά μπήκε μέσα κανένας νά μάθη δέν μπόρεσε· μά φαίνεται πως κάπου σκουνητούφλησε κ' έπεσε κάτω, καί τινάχτηκε τό λυχνάρι ίσια στό στρώμα τής κόρης του! Πάτησε τίς φωνές σά δαιμονισμένους. "Επειτα σωπαίνει αυτός, κι άρχινάει τό τσιριχτό τό κορίτσι. Πρέπει νά χύθηκε όλο τό λάδι άπάνω στό στρώμα, γιατί σάν έμπαινε ή γριά που τους άκουσε κ' έτρεξε, άναθε τό πάπλωμα σά λαμπάδα.

Τρέχει ή καχημένη ή γριά φωνάζοντας «για όνομα του Θεού», παίρνει τό χαλί που είχαν άπλωμένο μπροστά στή γωνιά, καί τό ρίχνει άπάνω στό στρώμα. "Εσθυσε ή φωτιά, σώπασε τό παιδί. Κακό σώπασμα! Σάν ανασήκωσε τό χαλί, είταν άγνωρίστο τό κορίτσι. Τό πρόσωπό του κατάμαυρο, μέ κατακόκκινα μάτια!

Είταν τής τύχης μου, σά γιατρός που είμαι, νά τό δώ τό μεγάλο εκείνο κακό. Σά μέ φώναζαν καί πήγα, κάθονταν ό Παρασκευάς κ' έκλαιγε σά μωρό παιδί.

Μήνες καί μήνες πήγαινα κ' ήρχομουν από τό σπίτι του. Τό γλύτωσα τό κορίτσι. Είναι ως δεκατριώ χρονών τώρα. Τά σημάδια τής φωτιάς μένουν πάντα στό πρόσωπό του· μά τή γλύκα του δέν μπόρεσαν νά τήν άρανίσουνε. Ζή μοναχό τό καχημένο, γιατί συχωρέθηκε ή μάμμη κατόπι. Μά τίς βραδιές του τίς περνάει μέ τόν πατέρα του τώρα, γιατί σέ καπηλειό πιά δέν ξαναπάτησε ό Παρασκευάς από τήν τρομερή εκείνη βραδιά.

ΜΑΡΓΑΡΙΤΑ ΣΤΕΦΑ¹

5'

"Ολίγας ώρας μετά τό τέλος τής ψηφοφορίας, έν σιωπηλή άναμονή παρελθούσας, ό μέγας κώδων των "Αγίων Πάντων ήρχισε νάναδίδη ήχος βαρείς, θρηνώδεις, μακρούς, οί νικηταί Μηλιανοί έκλαιον έν τή νυκτι τους ήττημένους Λουδαίους. "Ήσαν δέ καί τό σύνθημα τής γενικής αναστατώσεως. Πυροβολισμοί, ζητωκραυγαί, ούρρα. "Ομιλοι Μηλιανών, έν τώ μέσω τής έσπευσμένης καί έντρόμου αποχωρήσεως των Λουδαίων, έξώρμων έκ των καπηλείων ή των έκλογικών κέντρων καί διέτρεχον τας όδούς, αίματώδεις υπό τήν έρυθράν λάμπιν των βεγγαλικών πυρσών. Αί φωναί των, αί κατά των αντίθετων ειρωνείαι των όποιών έν τή πάλη είχαν ύπερισχύσει· διá των συνήθων εις τά κόμματα μέσωσιν καί τεχνασμάτων, διέσχιζαν τόν άέρα βραχνά, μακνώδεις, άπαίσιοι. Του Μήλια ή οικία ήτο καταφώτιστη, όλάνοικτη καί έν τή στενή εισόδω συνωστίζοντο μετά κόπου δύο αντίθετα ρεύματα. "Ο θριαμβευτής κομματάρχης μέ τόν έξυρισμένον πώγωνα, τους μακρούς μύστακας καί τους ζωηροτάτους άκτινοβολούντας όρθακμούς, των όποιών επέτεινον τήν όζύτητα αί χρυσαί διόπτραι, ισχνός, νευρικός, άεικίνητος, τύπος ανθρώπου του πλήθους, ίστατο παρά τήν θύραν τής αιθούσης του καί έδέχετο τά συγχαρητήρια. Οί έκλογείς τόν έφίλουσιν στόμα πρós στόμα μ' ένθουσιασμόν μεγάλον. "Εμειδία εκείνος ευτυχής, ευχαριστημένος. "Ο λαός άπεράνη, ή περωτισμένη του ψήφος άνέδειξε τήν πεντάδα του. Κάτω οί κόντηδες! Κάτω οί άφεντάδες! Ζήτω ό Μήλιας!

Τό περίεργον εινε ότι καί εις τήν οικίαν του Τοκαδέλου, έξεργώνιζαν παρομοίως έκφράσεις. Διá τόν λαόν εκείνον ό μηλιανός Τοκαδέλος δέν ήτο πλέον άριστοκράτης, δέν ήτο άφέντης. Τό οικίστημον τό ρυπαινόμενον υπό των θερμών άποπνοιών του όχλου, ήτο δι' αυτόν άρχαιοτης ψυχρά καί άσήμαντος. Κατήντα νά το λησμονή εις τας στιγμάς του λαϊκού θριάμβου — έτσι έφαινετο τουλάχιστον — καί αυτός ό νοικοκύρης. Περιεργόμενος δέ ως τρελλός τήν μεγάλην χρυσοπάρυσον αίθουσαν, εις τήν όποιαν εισέβαλλεν ό κόσμος καί έξέβαλλεν ως χειμαρρος, έθλιβε χείρας μετ' έκτάκτου θερμής, άντήλλασσε φιλήματα καί περιπτύξεις καί έφώναζε βραχνός από τής ήμέρας τους κόπους καί τας συγκινήσεις:

«Ναι, παιδιά! Κάτω οί άφεντάδες! Ζήτω ό λαός!

— Ζήτω ό Μήλιας μέ τήν πεντάδα του! Ζήτω ό Τοκαδέλος!» άπάντα ό λαός.

"Εν παρακειμένη αιθούση, περίξ τραπέζης άσκεπούς, καθήμενοι νεαροί γραμματείς έκ των φίλων καί των οικείων, — οί κομματάρχαι του μέλλοντος προαλειφόμενοι, — κατέγραφον τά όλόν ρήνοντα άποτελέσματα, περίξ δέ αυτών οί ενδιαφερόμενοι πέ-

ρίεργοι συνεζήτουν ἐπὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ψήφων, τὰς ὁποίας ἔλαβεν ἕκαστος τῶν ὑποψηφίων εἰς τὰ διάφορα τμήματα, ἄλλοι ἀποροῦντες καὶ θαυμάζοντες δι' ὅλα, ἄλλοι ἐπεξηγοῦντες καὶ εὐρίσκοντες φυσικὰ τὰ πάντα. Μεταξὺ τῶν τελευταίων διεκρίνετο γηραιός τις κύριος μὲ φωνὴν ὡς κοντραμπάσσου, ὁ ὁποῖος ἰσχυρίζετο ὅτι τὰ εἶχε προειπῆ ὅλα ὅπως καὶ συνέβησαν.

« Δέ σας ἔλεγα πῶς θάρθουμε τρίτοι στὴν Παναγία τοῦ Τσουρούφλη; . . . Δέ σας τῶλεγα πῶς οἱ Μπογαλιώτες θὰ μας γελάσουνε; . . . Δέ σας τῶπα πῶς ὁ Ρούπας θὰ γένῃ στὸν Ἅϊ Νικόλα; . . .

— Ὡμένανε, σιὸρ Ἀντωνάκη, καὶ πότε μὰς εἶπες τίποτεσι! » ἀνέκραξε γάσας τὴν ὑπομονὴν ὁ στενώτερος φίλος τοῦ σιὸρ Ἀντωνάκη, ὁ ὁποῖος, κατὰ περίπτωσιν ὄχι σπανίαν, ἦτο καὶ ὁ μεγαλειότερός του ἐχθρός. Ἐκεῖ δὲ τότε ἤναψε μία πρόχειρος ἔρις φιλική, ἀστεία, μὲ τὴν ὁποίαν πολὺ διεσκέδασαν οἱ παρευρισκόμενοι καὶ προπάντων αἱ κυρίαί, πηγαινοερχόμεναι ἀνὰ μέσον τοῦ πλήθους μὲ μεγάλην χαρὰν καὶ λαμπρὰς ἐσθήτας.

Ἦδη τῆς πόλεως τάποτέλεσματα ὡς καὶ τῶν πλησιεστέρων δήμων ἦσαν γνωστά. Ὁ Τοκαδέλος εἶχεν ἔλθει κατὰ σειρὰν δευτέρος, πρῶτος, τρίτος καὶ πάλιν δευτέρος καὶ πάλιν τρίτος. Ἡ ὥρα παρήρηχετο, τὸ πλῆθος ἠραιούτο. Ἐσήμανε μωσονύκτιον, ἡ ἡσυχία ἐφηπλώθη ἐπὶ τῆς πόλεως ὅλης, ὁ κώδων τῶν Ἁγίων Πάντων ἐσίγησεν. Ἐδῶ κ' ἐκεῖ μόνον ἀντῆχει μεμακρυσμένη ἀνακραυγὴ ἢ ἀσθενὴς θριάμβου πυροβολισμός. Ἀγγελιαφόροι ἐντούτοις καταφθάνοντες ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἔφερον ἐπὶ χαρτίων μικρῶν ἀριθμούς τινας, τάποτέλεσματα δήμων ἐξοχικῶν. Ἐπειδὴ παρὰ τοῖς χωρικοῖς ὁ Μήλιας εἶχε τὴν μεγίστην ἐπιρροήν, ἐννοεῖται ὅτι τὰ νέα ἀποτέλεσματα ἦσαν ὄλῳ καὶ ἐνθαρρυντικά. Ὁ Τοκαδέλος ἐκινεῖτο μεταξὺ δευτέρου καὶ τρίτου, ἐκεῖ δὲ ἐφαίνετο ὅτι θὰ κατέληγε τὸ πρᾶγμα, διότι ὀλίγ' ἀποτέλεσματα ἔλειπαν ἀκόμη καὶ αὐτὰ ἀσήμαντα. Ὁ Τόνης, ὁ ὁποῖος δὲν ἠσθάνετο οὐδὲ τὸ παραμικρότερον ἐνδιαφέρον νὰ μάθῃ ὀριστικῶς ἂν ὁ πατὴρ του θὰ ἦτο δευτέρος εἰς τὴν πεντάδα ἢ τρίτος — τί μεγάλη διαφορά! — εἶχε ζητήσῃ τὴν ἄδειαν νὰ ποσυρῆθῇ εἰς τὸ δωμάτιόν του. Τῷ ἐδόθη μετὰ δυσκολίας πολλῆς ἐκ μέρους τῶν οἰκείων, οἱ ὁποῖοι τὸν ἐμέμφοντο καὶ διὰ τὴν ἀφροντισίαν του ἐκείνην καὶ διὰ τὴν καθ' ὅλην τὴν μεγάλην ἡμέραν ἀδράνειάν του. Ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο συνεκίνησε πολὺ τὸν Τόνην. Αὐτὸς εἶχεν ἄλλα εἰς τὸν νοῦν του, πολὺ σημαντικώτερα ἀπὸ μίαν βουλευτικὴν ἐκλογὴν: Τὴν ἀπάντησιν τὴν ὁποίαν θὰ ἐλάμβανεν αὐτὸν ἀπὸ τὸν Γιακουμάκη, τέλος πάντων, καὶ διὰ τὴν ὁποίαν ἀρῶν ἐβράδυνε τῶσον, εἶχε λόγους νάνησυχῆ . . . τὴν ἐπιστολὴν τῆς Μαργαρίτας, τὴν ὁποίαν τῷ εἶχε φέρει ἡ Πιπίνα, εἰς ἀπάντησιν ἰδικῆς του καὶ διὰ τῆς ὁποίας εἰδοποιεῖτο ὅτι κανένα λόγον περὶ τῆς προτάσεώς του δὲν εἶχε κάμει μέχρις ὥρας εἰς τὸ σπίτι: ὁ Νόνος, — σύμπτωμα πολὺ ἀσχημὸν . . . τέλος τὴν ἐντύπωσιν τοῦ εἶχε κάμει εἰς τὸν πατέρα του ὁ μελετώμενος γάμος, τὸν ὁποῖον τῷ εἶχεν ἀνακωινῶσαι τὴν ἰδίαν ἐκείνην ἡμέραν . . .

Ἡμέραν τοῦ ἐδιάλεξε καὶ αὐτὸς ὁ εὐλογημένος! ἔλεγε μὲ τὸν ἑαυτὸν του καὶ ἀπορούσε καὶ ὁ ἴδιος. . . Ἄλλὰ τί τὰ θέλετε! Καμμίαν φορὰν ἔρχονται ἀπροσδοκῆτως αἱ κατὰλληλοι εὐκαιρίαί καὶ αἱ στιγμαὶ αἱ ἐμπνέουσαι τὸ θάρρος πρὸς τοιαῦτα διαβήματα. Ἦτο μεσημέρι, δύο ὥρες, ἡσυχία. Εἶχεν ἐπιστρέψει: ὁ κόντε Ρικάρντος ἐκ τῆς ἀνὰ τὰ τμήματα περιοδείας του, εἶχε φάγει καὶ εἶτα εἶχεν ἐξαπλωθῆ εἰς τὸν καναπὲν ὀλίγον διὰ νὰναπαυθῆ. Πῆρε δύο-τρεις πρέζες ταμπάκου. Ἦτο κοπιασμένος, ἀλλ' εὐθυμὸς. Ἡ πάλῃ αὐτῆ, ἔλεγε καὶ το ἐπίστευεν, εἶνε ἡ ζωὴ του, ἡ ἀναγέννησίς του, ἔβλεπε δὲ καὶ τὰ πράγματα πολὺ εὐνοικά. Ἀπὸ τὰ χωριὰ θριάμβος, τοῦ ἐμνηοῦσαν. Οἱ κόποι του λοιπὸν δὲν εἶχαν πάγει στὰ χαμένα. Καλὰ εἶχε καθῆσαι τόσες φορὰς ἐπάνω εἰς τρυγοκάλαθα, ὁ δῆμοκόπος, διαβεβαιῶν τοὺς χωρικοὺς πῶς θ'ἔλθῃ καιρὸς τοῦ θ'ἀσκάφου καὶ οἱ ἀφεντάδες. Τὸ ἐνεθυμεῖτο καὶ ἐγάλα. . . Κανείς, ἐκτός αὐτοῦ καὶ τοῦ Τόνη, δὲν ἦτο μέσα εἰς τὴν τραπεζαρίαν. Ἡ κυρία Τοκαδέλου καὶ τὰ κορίτσια ἦσαν εἰς τὴν αἴθουσαν ὑποδεχόμεναι μερικὰς ἐξαδέλφους, αἱ ὁποῖαι ἤρχοντο ἀπὸ ἐνωρὶς διὰ νὰ παρευρεθῶν εἰς τὸ ἀποτέλεσμα. Ὁ Τόνης εἶχεν ἀνάψει ἕν σιγάρον καὶ καθῆσαι πλησίον τοῦ πατρὸς του. . . Ἡ σιωπηλὴ ἐκείνη ὥρα τῆς μεταμεσημβρινῆς ἀναπαύσεως, μὲ τοὺς καπνοὺς τοῦ σιγάρου κίανου εἰς τὸ θαμβὸν φῶς τῆς ἡμέρας, τῷ ἐφάνη. κ' ἐκεῖνος δὲν ἤξευρε διατί, ἡ μόνη κατάλληλος δι' ὅ,τι πρό τινα ἡμερῶν ἐσχεδιάζε νὰ εἴπῃ. Ἐμπρὸς λοιπὸν, νὰ δοθῆ ἕν τέλος. Μεταξὺ δύο ῥοφημάτων τοῦ σιγάρου τὰ εἶπεν ὅλα καθαρὰ καὶ σύντομα. Ἐνεθυμῆθη τὴν ἰδίαν του φράσιν:

« Εἰγύρεψα τὴ ἴκονα τοῦ Στέφα, καὶ ἂν μού τη δίνης μὲ τὴν εὐχὴ σου θὰ τὴν πάρω».

Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ Τοκαδέλου ὑπὸ τὰς χρυσὰς διόπτρας ἐξήστραψαν μίαν στιγμὴν καὶ πάλιν ἐσθέθησαν, στυγνοί, δισταλμένοι. Ἀπέμεινεν ἐπὶ τινα δευτερόλεπτα ἄφωνος, ἀκίνητος, ὠχρός, μὲ ἀνοικτὸν στόμα, ἐν ᾧ διεραίνοντο δύο-τρεις κιτρινωποὶ ὀδόντες μεταξὺ τῶν ἄσπρων τριχῶν τοῦ μύστακος του. . . Κατόπιν ἐπῆλθεν ὁ παροξυσμός, ἡ παραφορά, ἡ ὁποία κατελάμβανε συχνάκις τὸν πτωγὸν ἄνθρωπον εἰς τὰ πρόσωπα, καὶ ἤρχισε νὰ φωνάζῃ χειρονομῶν:

« Μὲ τὴν κατάρρα μου! « Μὲ τὴν κατάρρα μου! « Μὲ τὴν κατάρρα μου!»

Ἡγέρθη ὁ Τόνης καὶ ἔκλεισε τὴν θύραν νὰ μὴ ἀκουσθῶν ἐξω αἱ ἄγριαι αὐταὶ φωναί. Μετὰ τοῦτο ἀρπάσας ἕν διάλειμμα:

« Μὴν κάνετε ἔτσι!», εἶπε πρὸς τὸν πατέρα του, «καὶ δὲν ἤξεύρουμε ἀκόμα τίποτε. Μπορεῖ καὶ νὰ μὴ μού τη δώσουν».

Ἐσιώπησεν ὀλίγον ὁ γέρον νάκουση, ἀλλ' εὐθύς ὡς ἤκουσε τὸ ὠραῖον αὐτὸ μπορεῖ ἐξεμάνῃ περισσότερον:

« Μὲ τὴν κατάρρα μου! . . . μὲ τὴν κατάρρα μου!» ἀνέκραξεν ἐγειρόμενος, ἐν ᾧ ἀνεπήδων ἐκ τοῦ στόματος του σιέλων πιτυλισμοί. « Μὲ τὴν κατάρρα μου!»

Καὶ σταματήσας πάλιν ἐπ' ὀλίγον ὡστεὶ ζητῶν ἄλλην φράσιν, πάλιν τὴν ἰδίαν ἐξεστόμισε:

«Μὲ τὴν κατάρρα μου!»

Δὲν ἐνθυμεῖται οὔτε ὁ Τόνης πῶσας τὸ ἐπανελάβε φοράς. Κατόπιν ἔπεσεν ἐξήντηλμένος ἐπὶ τοῦ καναπέ κλειών τούς ὀφθαλμούς, στενάζων ἀλγεινῶς ὡς γυνὴ ὑστερική καὶ σύρων διὰ τῶν δύο χειρῶν τὰς μακρὰς του φαβορίτσας. Ὁ Τόνης εἶχε τὴν ιδέα ὅτι ὄλ' αὐτὰ ἦσαν προσποιήσεις ὑπερβολῆς, τὰς ὁποίας πολὺ ἀπετροπιάζετο. Οὕτως ἢ ἄλλως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἔλθῃ εἰς καμμίαν συνεννόησιν μετὰ τοῦ πατρός του τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Καὶ ἐξῆλθε βραδέως, ἐν ᾧ ἐνεψυχοῦτο πάλιν ὁ γέρον καὶ τὸν προέπεμπε διὰ κραυγῶν:

«Φεῦγα! φεῦγ! ἀπὸ μπροστά μου! νὰ μὴ σε βλέπω. Φεῦγα μὴ με συγχύζης τώρα ποῦ ἔβαλα κομματί φαρμάκι μέσα μου! Φεῦγα!» Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἄκρα ἐπιθυμία του ἦτο νὰ μείνῃ ἐκεῖ καὶ νὰ συνομιλήσῃ καὶ νὰ φιλονεικήσῃ καὶ νὰ φωνάξουν καὶ νὰ ὑβρισθοῦν. Ἄλλ' ὁ Τόνης δὲν του ἔκαμε τὴν χάριν αὐτήν. Οὔτε τὴν λοιπὴν ἡμέραν τὸν συνήνητησε πουθενά μόνον, ἐν τῇ τύρβῃ τῆς ἐκλογῆς. Τὸ ἑσπέρας ποῦ ἐδειπνήσαν ἦσαν εἴκοσι στό τραπέζι, τριάντα ὁ κόντε Ρικάρδος λοιπὸν περιορίσθη ν' ἀγριουκυτάζῃ τὸν Τόνην καὶ νὰ τῷ ρίπτῃ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν κανένα ὑπαινιγμὸν. Ἐν γένει ὁμοῦς ἐφαίνετο φαιδρός, διότι κατέβαλλεν ἰδιαιτέραν πρὸς τοῦτο σπουδὴν. Πρὸ πάντων μετὰ τὴν διαλογὴν, ὅταν οἱ νικηταὶ ἤρχισαν νὰ ἔρχονται πολυθρόνοι, ὁ Τόνης τὸ ἔβλεπε καθαρά. Ὁ τρόπος τοῦ πατρός του, τὰ κινήματά του, ὁ τόνος τῆς φωνῆς του, ὁ γέλως του, ὅλα ἐμαρτύρουν ἀγῶνα πρὸς κατανίκησιν καὶ ἀπόκρουσιν ἐσωτερικῆς ταραχῆς. Ὅσῳ παρήρχετο ὁμοῦς ἡ ὥρα, τόσῳ ἐσκέπτετο περισσότερον καὶ ἀνεμέτρα τὴν ἀπρόοπτόν του συμφορὰν. . . . Ἦλθε στιγμὴ ποῦ τον ἐλυπήθη ὁ Τόνης, ἀλλὰ τί νὰ του κάμῃ! . . . Ἐπρεπε νὰ ὑποστῇ κατ' ἀνάγκην τὴν πικρίαν αὐτήν. Ἄς εἶχε μυαλό, ἄς ἐσκέπτετο λογικά, ἄς ἦτο ἄνθρωπος, νὰ μὴ του φανῇ εἰς τοιοῦτον βαθμὸν μεγάλῃ καὶ φοβερᾷ. Καὶ ἦτο τόσῳ βέβαιος ὁ Τόνης περὶ τῆς σαθρότητος τῶν ἐπιχειρημάτων του, πρὶν ἀκόμη νὰ τ' ἀκούσῃ! . . .

Ἦσαν δύο ὥραι μετὰ τὰ μεσάνυκτα, περασμέναι, καὶ τρεῖς-τέσσαρες ἄνθρωποι ἀκόμη εἰς τὴν οἰκίαν, ὅταν ὁ Τοκαδέλος ἔλαβε καὶ τὸ τελευταῖον ἀποτέλεσμα, συνοδευόμενον ἀπὸ τὸ ἐξῆς μιλλιετάκι τοῦ Ἀρχηγοῦ: «Ἴδου καὶ τὸ βραδῦναν ἐξαγόμενον τοῦ Κατασταριοῦ. Εἶσαι πλέον ὀριστικῶς ὁ δεῦτερος. Σὲ συγχάρι'ω 2 π. μ. Μς.» Ἦτο τὸ σύνθημα τῆς ἀποχωρήσεως. Ἠσπάσθη τὰς θυγατέρας του καὶ τὰς ἀνεψιάς του, ὁ νέος βουλευτὴς, ἐχαίρετίσεν ἀπερχομένους πλέον τούς ἀνθρώπους του καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν κοιτῶνά του.

Λέγουν περὶ τῶν μεγάλων στρατηγῶν ὅτι κοιμῶνται μὲν ἤσυχοι πρὸ τῆς μάχης, ἀλλὰ δὲν ἠμποροῦν νὰ κάμουν τὸ ἴδιον καὶ μετὰ τὴν νίκην. Εἰς τὸν κανόνα τοῦτον ὑπάγονται, φαίνεται, καὶ οἱ μικροί, ἐκτός ἂν ὑποθέσωμεν ὅτι τὸν Τοκαδέλον ἐκράτησεν ἄγρυπνον περισσότερον ἐπὶ τῆς κλίνης ἢ σμερινὴ ἀναγγελία τοῦ υἱοῦ του. Τὸ ἀληθές εἶνε ὅτι ἐσκέφθη καὶ πολλὰ ἄλλα πράγματα μετὰ τῶν λεπτομερειῶν τῆς συμφορᾶς αὐτῆς καὶ τὴν αὐρινὴν

νικητήριον ἐπίδειξιν καὶ τὸν θρίαμβόν του κατὰ τινων ὁμοτίμων, οἱ ὁποῖοι ἐκ φθόνου τὸν ἐπολεμήσαν φοβερὰ εἰς τὴν ἐκλογὴν, καὶ τὴν ἐλευθέραν ζωὴν τὴν ἐν Ἀθήναις, καὶ τὴν διασκέδασιν τῶν συνεδριάσεων τῆς Βουλῆς, καὶ τὴν λάμψιν τῶν ἀνακτορικῶν χορῶν, εἰς τοὺς ὁποίους, μὲ ὄλην τὴν πρὸς τὸ ρωμαϊκὸ ἐπτανησιακὴν ἀποστροφὴν, εὐρισκε τρυφὴν μεγάλην. Περὶ ὑποθέσεων καὶ ἀπαιτήσεων κομματικῶν δὲν εἶχεν ὁ μακάριος νὰ φροντίσῃ σχεδὸν τίποτε. Ὅλη ἡ φροντίς ἦτο εἰς τὸν Μήλιαν. Ὁ Μήλιας ὠμίλει εἰς τὴν Βουλὴν. Ὁ Μήλιας ἔτρεχε διὰ τὰς ὑποθέσεις, ὁ Μήλιας συνεβίβαζε τὰς ἀπαιτήσεις, ὁ Μήλιας συνεκράτει τὸ κόμμα. Ὁ κόντε Τοκαδέλος, ἀφρονότερος ἰχθύς καὶ ἰνδοῦ φακίρη ἀκινήτοτερος, δὲν θὰ εἶχε καθ' ὄλην τὴν βουλευτικὴν περιόδον παρὰ νὰ ἐντροφήσῃ εἰς ἀπόλυτον, ἐνδοξον καὶ καλοπληρωμένην ἀργίαν. Καὶ τί ἄλλο ἤθελε; — Πλὴν μετὰ τῶν φαιδρῶν τούτων εἰκόνας παρενεβάλλοντο αἱ σκέψεις του αἱ μαῦραι καὶ σκοτειναί... Ὁ Τόνης του... ἄ, πάντα τὸ ἔλεγε πῶς τοῦ το ἐγάλασαν στὴν Πάτρα ἐκεῖνο τὸ παιδί! "Ὁχι, ἡ φύσις του δὲν ἦταν κακὴ" ἀπὸ μικρὸς ἐδειχνε πῶς θὰ γείνη ἄλλος ἄνθρωπος. Ἀλλὰ τοῦ ἔμπασαν εἰς τὸ κεφάλι του κάτι ιδέες, μὰ κάτι ιδέες ποῦ ἦταν γιὰ νὰ πᾶν, ψυχὴ μου, στὴν τσίμα τοῦ πόρτου καὶ νὰ πνιγῇ... Καλ' ἀκούς ἐκεῖ τὴ γλῶσσα τοῦ Στέφας καὶ νὰ τὸ λέγῃ μὲ τόσῃ ἀφέλειαν! Κἀντι εἶχε καὶ αὐτὸς ἀκούσει, καὶ εἶχε μισοκαταλάβει, ἀλλὰ ποῦ νὰ βάλῃ στό νοῦ του πῶς τὰ πράγματα ἦταν τόσῳ σοβαρά. Τὴν ἐγύρεψε, λέει, χωρὶς νὰ τὸν ρωτήσῃ, καὶ περιμένει, καταδέχεται νὰ περιμένῃ τὴν ἀπάντησιν τοῦ Γιακουμάκη, ἑνας Τοκαδέλος! Ἄ Θε μου! πῶς ἐκαταντήσαμε, πῶς ἐκαταντήσαμε! Κακομοίρη κόντε Παῦλο, μανίσιξε καὶ τρεμέντε! Συφορέλια μας!...

Ἐξαίφνης ἤκουσεν ἕνα θόρυβον, σύρσιμον ἐμβάδων ἀπὸ τοῦ παρακειμένου δωματίου. Ὁ Τόνης ἦτο ἐξυπνος. Ἡ ιδέα αὕτη τὸν ἐξήρησις φοβερὰ καὶ ἀνετινάχθη ἐκ τῆς κλίνης του παράφορος. Ἐφθρεῖ πλατὺ ἐσώθρακον καὶ ἐν ὑποκάμισον νυκτικῶν μέχρι τῶν γονάτων. Μὲ αὐτὴν τὴν περιβολὴν ἤνοιξε τὴν θύραν καὶ ἐπερᾶνῃ πρὸ τοῦ υἱοῦ του. Φῶς εἰς τὸ ἄλλο δωματίον δὲν ὑπῆρχεν ἐκτός τοῦ σελιναίου, φωτίζοντος διὰ τῶν περισθῶν μὲ μίαν ὑπωχρον ἀνταύγειαν. Ὁ Τόνης εἶχε καθῆσαι ἐπὶ τοῦ χεῖλους τῆς κλίνης λευχείμων καὶ αὐτὸς καὶ πελώριος. Ἄρα εἶδε τὸν πατέρα ὡς φάσμα ἔμπροσθέν του ἐρόμαξε μὴν ἔπαθε τίποτε καὶ ἠγέρθη ἐρωτῶν τί εἶχει.

«Τίποτσι, μὴ φοβάσαι!» εἶπεν ὁ Ρικάρδος Τοκαδέλος προχωρήσας ὀλίγον καὶ σταθεῖς, ἀλλὰ χωρὶς νὰ φήσῃ τὸ μῆλον τῆς θύρας, τὸ ὁποῖον ἐκράτει ὀπισθὲν του. «Ἦρθα νὰ στο πῶ καὶ νὰ ξεθυμᾶν, γιατί ἀπόψε κοντεύω νὰ σακάσω εἶσαι ἕνας μακαράς καὶ ἕνας παληᾶνθρωπος μ' ἐρτὰ ποῦ μὰς κάνεις. Μπορεῖ νὰ εἶμαστε φτωχοί, μὰ βσταζάσαμε πάντα τὴ θέσι μας. Καταλαβαίνεις τί σοῦ λέω. Ἐφτές ἡ συγγένειος ποῦ γυροεῖς νὰ κάμης εἶνε ἀτιμίεις τοῦ σπιτιοῦ μας καὶ δὲ θὰ τῆς ὑποφέρω. Ἄν ἐπιμείνης θὰ σε ξεγράψω καὶ δὲ θὰ θέλω νὰ σε

ξέρω οὔτε γιὰ Τοκχδέλο, οὔτε γιὰ παιδί μου. Φεῦγ' ἀπὸ δῶ καὶ κάμει ὅ,τι θέλεις. Ἄλλο λόγο δὲν ξέρω, δὲν θά σου πῶ! »

Καὶ ἔκλεισεν ὁ γέρον ἐξερχόμενος τὴν θύραν, χωρὶς ὁ Τόνης νάπαντήσῃ οὔτε λέξιν. Εἰς τὴν τελευταίαν διαθεβαίωσιν τοῦ πατρός του δὲν εἶχε καμμίαν πεποίθησιν. Πόσα λόγια ἤξευρε καὶ πόσα θά του ἐψάλλεν ἀκόμα καὶ πόσας ἀποφάσεις θά ἤλλαζε μέχρις οὗ θά ἐλάβανεν ἓνα τέλος ἢ ὑπόθεσις αὐτή! Τὸν ἤξευρε καλὰ τὸν πατέρα του. Ἰσα ἴσα πού θά τον ἐπέβαινε στὰ λόγια. Θά μετῆρχετο πᾶν μέσον νά τον μεταπείσῃ, φίλους, ἀπειλάς, νεῦρα, σκάνδαλα, ῥαδιουργίας, — διότι κατὰ βάθος ἦτο ἀνόητος ἄνθρωπος — Ἀλλὰ τί νά κάμῃ! πῶς ἦτο δυνατόν νά μὴ τοῦ το ἔλεγεν.

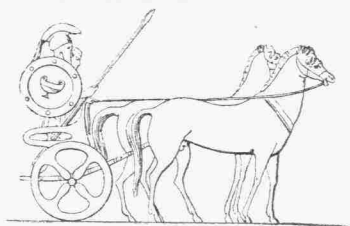
Δὲν εἶχε φόβον ὅμως νὰ κρίσῃ τὰς ἐνεργείας εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἐπομένης. Ἦτο ἡ δευτέρα τῆς ἐκλογῆς, ἡ ἡμέρα τοῦ κόσμου, ἡ ἡμέρα τῆς τύρβης. Οἱ ἀτυχεῖς Λουθαῖοι ἦσαν κλεισμένοι ὡς Ἑβραῖοι τὴν μεγάλην Ἑβδομάδα, οἱ δὲ Μηλιανοί, ἀγαλίνωτοι καὶ ἀκατάσχετοι, ἐώρταζαν τὴν περιφανῆ των νίκην. Τὸ πείσμα καὶ τὸ κατὰ τῶν ἀντιθέτων ἀμοιβαῖον μῖσος, ἐδέσποζε καὶ συνεκίρνα τὴν χαρὰν τὴν ἄκακον, τὴν ὁποῖαν αἰσθάνονται ἄλλοι νικηταί. Οὕτως οἱ κώδωνες τῶν ἐκκλησιῶν — τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὅλα σχεδὸν τὰ καμπαναρεῖα ἦσαν μηλιανά, — ἤχουν ἀπὸ πρωΐας ἐν συναυλίᾳ χαρμωσύνη, ἀλλὰ τὴν ἤχηρὰν εὐφροσύνην ἐπύκρναν τὰ συχνὰ νεκρικὰ σημάματα τὰ δικτικά. Τὸ ἐξαγόμενον τῆς ψηφοφορίας ἐξεδόθη εἰς ἡμίφουλλον μὲ περιθώριον γεμάτον ἀπὸ ὑπαινιγμούς σαρκαστικούς κατὰ τῶν λουθαίων, μεταξὺ δὲ τῶν συμβολικῶν παραστάσεων τῆς νίκης ἐν γένει, ἐξ ὧν ἔγερμεν ἡ πόλις, εἰκόνων, ἐπιγραφῶν, ἀνθοστολίσεων, ἐμβληματῶν καὶ καθεξῆς, συχνότεραι ἦσαν αἱ γελοιογραφίαι τῶν ἀντιθέτων καὶ αἱ πικραὶ σάτυροι αἱ κινουσαὶ καταχθόνιον γέλωτα. Μικρὸν τηλεβόλον, στημένον ἐπὶ τῆς Πλατείας, ἔξωθεν τοῦ Συλλόγου ἡ Ἀράπη, ἐπληροῦτο καθ' ἡμίσειαν ὥραν μέχρι χειλέων καὶ ἐκρότει δεινῶς, πεισμῶνως, συγκλονοῦν τὴν ἀτμόσφαιραν καὶ τὰς καρδίαις τῶν ἡττημένων.

— Βάρει κανόνα! Ζήτω ὁ Μήλιος! ἐφώναζαν ἐξαλλοὶ οἱ Μηλιανοί.

Αὐτὸ ἦτο τὸ σύστημα τοῦ τόπου. Οἰονόηποτε καὶ ἂν ἤθελε νικήσει κόμμα, ἐπὶ τῆς θριαμβευτικῆς του σημαίας θάνεγραφε τὴν Δευτέραν τὸ οὐαὶ τοῖς ἡττημένοις! Αἱ περὶ τῶν ἄλλων τόπων διηγήσεις, ὅπου μετὰ τὴν ἐκλογὴν τὰ κόμματα συμριλιούνται καὶ συνεορτάζουν, ἦσαν διὰ τοὺς ἐντοπίους μυθεύματα ἄξια τῆς Χαλιμάς.

[Ἐπεταί συνέχεια]

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΞ ΑΝΑΓΝΩΣΕΩΝ

ΤΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ ΤΗΣ ΑΣΤΡΑΠΗΣ

Οἱ Ἑτροῦσκοι ἐπίστευον τὸ πάλαι εἰς τρία εἶδη ἀστραπῆς, τὸ ἐν ἀκίνδυνον, τὸ δεύτερον ἐπιβλαβέστερον κλπῶς καὶ ἐνεργούμενον μόνον τῇ συγκαταθέσει δώδεκα θεῶν καὶ τὸ τρίτον φέρον συμφορὰν εἰς τὸν δρόμον του, καὶ διὰ τὸ ὅποιον τακτικὸν θέσπισμα ἀπῆρτετο ἐκ μέρους τῶν ὑπερτάτων θεοτήτων ἐν τῷ ἐτρουσκικῷ στερεώματι. Περίεργον ὅτι οἱ νεώτεροι σοφοί, ἐπόμενοι τῷ Ἀραγῶ, ἀπεφάνθησαν ἐπίσης ὅτι αἱ ποικιλίαι τῆς ἀστραπῆς εἶνε τριπλαῖ. Ἡ πρώτη περιλαμβάνει ἐκείνην ἐν ἣ ἡ βολὴ φαίνεται ὡς μακρὰ φωτεινὴ γραμμὴ, τευνομένη εἰς γωνίας καὶ τεθλασμένης, καὶ ποικιλλοῦσα τὸ χρῶμα ἀπὸ τοῦ λευκοῦ εἰς τὸ κυανοῦν, τὸ πορφυροῦν ἢ τὸ ἐρυθρόν. Τὸ εἶδος τοῦτο εἶνε γνωστὸν ὡς διχαζομένη ἀστραπή, διότι πολλάκις διαιρεῖται εἰς δύο ἢ τρεῖς κλάδους πρὶν φθάσῃ εἰς τὴν γῆν.

Ἡ δευτέρα διαφέρει τῆς πρώτης κατὰ τὴν τάξιν τῆς ἐπιφανείας, ἐφ' ἧς ἡ λάμψις διασκεδάζεται. Ἐκ τῆς περιστάσεως ταύτης ἡ βολὴ δύναται νά ὀνομασθῇ ἀστραπή κατ' ἐπιράνειαν, ὡς ἡ πρώτη ἀστραπή κατὰ γραμμὴν καὶ ἂν ἀληθῆς παραλληλισμὸς δύναται νά τεθῆ μεταξὺ τῆς ἐτρουσκικῆς καὶ τῆς νεωτέρας διαιρέσεως, αὕτη δύναται νά λεγθῆ ὅτι ἀντιστοιχεῖ μᾶλλον εἰς τὸ πρῶτον εἶδος τῆς ἀστραπῆς, τὴν ἀκίνδυνον ἀστραπήν, οἷαν εἰς ἕκαστος τῶν θεῶν ἠδύνατο κατ' ἀρέσκεϊαν νά ἐκπέμψῃ.

Αἱ τρίτης κλάσεως ἀστραπαὶ οὐ μόνον εἶνε ἀξιοσημείωτοι διὰ τὰς ἰδιοτροπίας των, ἀλλ' ἔδωκαν ἀφορμὴν καὶ εἰς πολλὰς διαμάχας. Διαφέρουσι τόνσον πολὺ ἀπὸ τὰς συνήθεις ἐκδηλώσεις, ὥστε πολλοὶ τῶν μετεωρολόγων ἠρήθησαν νά τὰς ἀναγνωρίσωσιν ὡς ἐννόμους καὶ κανονικὰς ἀστραπάς. Οὔτε σχῆμα μικρῶν γραμμῶν ἀναλαμβάνουσιν, οὔτε σινδόνην φλογός, ἀλλ' ἀναπτύσσονται εἰς σφαίρας ἢ σφαιρικός μύδρους πυρός. Δὲν εἶνε στιγμιαῖαι ἐμφάνειαι, ἀλλὰ μετέωρα διαρκοῦντα ἐπὶ τινα χρόνον, καὶ ταξιδεύοντα μὲ τόνσον βραδύ βῆμα, ὥστε φλύαρός τις τὰς ἐξακροτήρησεν ὡς «τὴν κυβερνητικὴν τάξιν τῶν ἀστραπῶν». Διαρκοῦσιν ἐπὶ πολλὰ δευτερόλεπτα, φαίνοντα ἔχουσαι πλέον τοῦ ἐνός ποδὸς διάμετρον, καὶ συνήθως καίοντα μὲ λαμπρὰν φλόγα καὶ μὲ ἤχηρὰν ἐκρηξίν, ἐκτοξεύουσαι κάποτε καὶ βολίδας ἀστραπῶν. Πολλὰι τοιαῦται ὤρθησαν κατὰ τὰς περυσινὰς λαίλαπας καὶ τις διδάσκαλος ἐν Λιθερπούλῃ, τοῦ ὁποῖου τὸ σχολεῖον ἐκεραυνώθη, ἐμαρτύρησεν ὅτι εἶδε σφαῖραν πυρός πλήττουσαν τὸ κωδωνοστάσιον, καὶ ἐνσπεύρουσαν πανικὸν εἰς πάντας.

Παράδοξα διηγοῦνται περὶ τῶν περιπλανήσεων ὄγκου τινός τοιαύτης ἀστραποσφαίρας. Ῥάπτως κατὰ τὴν ὁδὸν Ἀγίου Ἰακώβου, ἐγγὺς τοῦ Βάλδε - Γράς, ἐγευματίζεν ἐν ἡμέρᾳ καταιγίδος μετ' ἀστραπῶν καὶ βροντῶν, ὅταν ἤκουσε σφοδρὸν πλατάγισμα, καὶ εὐθὺς τὸ φάτωνμα τῆς ἐστίας κατέπεσε, καὶ σφαῖρα πυρός παιδικῆς κεφαλῆς ὄγκου ἐνέσκηψεν ἡρέμα διὰ τῆς ἐστίας καὶ ἐκινεῖτο βρα-